

Гнасевич В. В.

(0009-0008-9887-617X)

Інститут державного військового управління Національного університету оборони України, Київ

Методичний підхід щодо оцінювання рівня воєнної безпеки України

Резюме. У статті досліджено актуальне наукове завдання щодо розроблення методичного підходу до оцінювання рівня воєнної безпеки держави з урахуванням досвіду, здобутого в процесі реалізації стратегії всеохоплюючої (інтегрованої) оборони в умовах повномасштабного гібридного протиборства високої інтенсивності. Запропоновано визначати рівень воєнної безпеки як функціональне співвідношення між наявним рівнем обороноздатності (оборонної достатності) держави та рівнем воєнних загроз.

Ключові слова: рівень воєнної безпеки; методичний підхід; обороноздатність держави; воєнна загроза.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації (РФ) проти України стала найжорсткішим випробуванням для системи забезпечення воєнної безпеки (далі – СЗВБ) та виявила низку системних проблем у механізмах стратегічного планування. Ретроспективний аналіз подій, що передували вторгненню російських військ, засвідчив недосконалість існуючого на той час методологічного апарату оцінювання рівня воєнної безпеки, що унеможливило повною мірою ідентифікувати критичний дисбаланс між зростаючим рівнем воєнних загроз (у тому числі й гібридного характеру) та реальним станом оборонних спроможностей держави.

Варто констатувати, що наявний інструментарій оцінювання рівня воєнної безпеки держави, виявився недостатньо чутливим до динаміки підготовки агресора до багатодоменної війни високої інтенсивності. Така методологічна обмеженість зумовила невідповідність між номінальними показниками оборонного потенціалу держави та реальними потребами сил оборони щодо відсічі збройної агресії, що ускладнило прийняття випереджувальних рішень напередодні повномасштабного вторгнення.

У нових геополітичних умовах категорія “воєнна безпека” набула праксеологічного змісту. Відповідно до Закону України “Про національну безпеку України”, сутністю воєнної безпеки є стан захищеності державного суверенітету та територіальної цілісності від воєнних загроз [1]. Проте на практиці виникає фундаментальне науково-прикладне протиріччя: нормативно визначена категорія “захищеності” є якісною (бінарною), тоді як процеси стратегічного управління потребують

чітких кількісних критеріїв. Досвід 2022 року показав, що без наявного чіткого метричного інструментарію, поняття “воєнна безпека” ризикує залишитися абстракцією, непридатною для попередження переходу від воєнної загрози у фазу невідвортної агресії.

Специфіка гібридних загроз вимагає від суб’єктів СЗВБ переходу від епізодичного до безперервного моніторингу безпекового середовища (балансу сил). При цьому критично важливо усунути асиметрію, яка спостерігалася у передвоєнний період: коли оцінка спектру воєнних загроз (дій супротивника) здійснювалася постійно, а об’єктивне динамічне оцінювання власних спроможностей (оборонного потенціалу) часто залишалось фрагментарним.

Для вироблення адекватних державних рішень критично необхідним є не просто аналіз намірів ворога на етапі зародження конфлікту, а комплексне співставлення в реальному часі: динаміки зростання загрози та реального стану оборонної достатності держави. Відсутність у СЗВБ єдиного методологічного підходу, який би інтегрував ці різноманітні показники у функціональний баланс, ускладнює стратегічне планування та оптимізацію ресурсів.

Таким чином, у науковій площині постає невирішена проблема щодо створення універсального методичного інструментарію, здатного забезпечити перехід від якісного розуміння “стану захищеності” до об’єктивної кількісної оцінки через функціональний баланс між спроможністю держави (оборонною достатністю) та всеосяжним рівнем воєнних загроз.

Тому розроблення методичного підходу щодо оцінювання рівня воєнної безпеки є актуальним науковим завданням. Його реалізація дозволить створити дієвий

механізм підтримки стратегічних рішень для військово-політичного керівництва держави, який забезпечить здатність виявляти дисбаланси на ранніх стадіях зародження конфлікту і здійснювати випереджувальні заходи для гарантованого недопущення трансформації його у збройну агресію у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінювання рівня воєнної безпеки держави є предметом постійної уваги багатьох вітчизняних науковців. Дослідження за цим напрямом проводяться регулярно, що підтверджується значною кількістю наукових праць та різноманітністю запропонованих рішень. Опрацювання широкого спектру джерел, зокрема монографій, наукових статей та нормативно-правових актів, дозволяє виділити кілька методичних підходів до оцінювання рівня воєнної безпеки, що сформувалися в науковому дискурсі.

Аналіз нормативно-правової бази України з питань функціонування СЗВБ проведено у праці [2]. За результатами дослідження чинного законодавства авторами зроблено висновок, що на державному рівні сформовано інституційну архітектуру СЗВБ та визначено її суб'єктний склад. Водночас у роботі обґрунтовано, що існуючі нормативно-правові акти мають переважно організаційно-розподільчий характер. Вони нормативно закріплюють статичний "стан захищеності", проте не регламентують порядок його кількісного оцінювання та не визначають інструментарію для об'єктивного оцінювання рівня воєнної безпеки як динамічного показника ефективності функціонування цієї системи в реальних умовах безпекового середовища.

У методичному підході [3] оцінювання рівня воєнної безпеки здійснюється через визначення рівня воєнної небезпеки з урахуванням поточного стану воєнно-політичної обстановки. В основі розрахунків покладено аналіз імовірності виникнення конфлікту та прогнозованих збитків. Водночас, зазначена методика спирається переважно на виявлення ознак відкритої підготовки супротивника до агресії та недостатньо враховує приховані дії гібридного характеру. Крім того, суттєвим недоліком є те, що загрози в рамках цього підходу розглядаються ізольовано (окремо одна від одної), що не дозволяє врахувати їх взаємний вплив, який у сучасних умовах суттєво підвищує загальний рівень небезпеки для держави.

Вагомий внесок у розвиток методології оцінювання рівня воєнної безпеки зроблено в роботах [4, 5], де застосовано методи багатомірного статистичного (таксономічного) аналізу для порівняння альтернатив. Цей підхід дозволяє здійснити згортку значної кількості різномірних індикаторів у єдиний інтегральний показник рівня воєнної безпеки, який є ступенем наближення до еталонного значення. Водночас, аналіз цього методичного підходу виявив низку обмежень для застосування в умовах гібридної війни: він базується на ретроспективних статистичних даних, фіксує стан системи лише у статичній та є недостатньо чутливим до якісних параметрів в інформаційно-кібернетичному та когнітивному доменах. Така детермінованість ускладнює оперативне реагування на динамічні зміни безпекового середовища та унеможливорює сценарне моделювання розвитку подій при зміні вхідних параметрів.

У праці [6] система воєнної безпеки розглядається як складний об'єкт із застосуванням когнітивного моделювання для аналізу взаємозв'язків між численними, у тому числі якісними, факторами. Водночас, основними обмеженнями такого підходу є висока суб'єктивність експертних оцінок, значна трудомісткість побудови та верифікації моделей, а також складність отримання єдиного інтегрального індексу. Це унеможливорює вироблення уніфікованого формалізованого результату, який би комплексно відображав загальний рівень воєнної безпеки держави та був придатним для автоматизації в сучасних системах підтримки прийняття рішень.

У розвиток методології системного аналізу в праці [7] запропоновано удосконалений метод, який також базується на когнітивному підході. Його сутність полягає в ідентифікації джерел та об'єктів загрози. Для їх оцінки за параметрами ймовірності та деструктивності застосовуються експертні коефіцієнти пріоритетності з урахуванням концепції "центрів ваги". Попри обґрунтованість, дана методика фокусується переважно на оцінці загрози (дій противника) без чіткого кількісного механізму співставлення їх із наявним рівнем обороноздатності держави. Також вона акцентує увагу на військово-економічних та політичних аспектах, залишаючи поза аналізом критичні фактори гібридного протиборства, зокрема рівень соціальної стійкості суспільства до

деструктивних інформаційно-психологічних впливів.

У фундаментальних роботах [8, 9] розроблено методологічні засади оцінювання рівня воєнної безпеки з використанням методу аналізу ієрархій та сценарного моделювання. Визначення показників безпеки в межах цього підходу здійснюється через експертну побудову матриць парних порівнянь факторів загроз та оборонного потенціалу з подальшим розрахунком їх вагових коефіцієнтів. Водночас, практичне застосування розробленого математичного апарату потребує залучення висококваліфікованих експертів для обробки значних масивів даних та перевірки узгодженості оцінок. Така процедура характеризується громіздкістю, інерційністю та високим рівнем суб'єктивності, що унеможлиблює її використання для оперативного моніторингу змін безпекового середовища в режимі реального часу з широким спектром застосування гібридних заходів.

Окремий напрям наукових досліджень щодо оцінювання рівня воєнної безпеки базується на використанні методології нечіткої логіки (*Fuzzy Logic*) та інтелектуального аналізу даних [10]. Запропонований підхід дозволяє формалізувати невизначеність в оцінюванні воєнно-політичної обстановки шляхом перетворення лінгвістичних змінних у кількісні показники через побудову відповідних функцій належності.

Водночас, застосування цього математичного апарату для завдань оперативного моніторингу рівня воєнної безпеки має низку суттєвих обмежень. *По-перше*, процедура налаштування функцій належності та формування бази продукційних правил потребує залучення вузькопрофільних фахівців і є складною для адаптації в умовах швидкоплинних змін безпекового середовища. *По-друге*, результати нечіткого виводу часто характеризуються низькою інтероперабельністю для осіб, які приймають рішення, що ускладнює верифікацію отриманих оцінок та встановлення причинно-наслідкових зв'язків у динаміці розгортання загроз.

Узагальнення результатів аналізу свідчить, що попри ґрунтовність розглянутих підходів, жоден з них не забезпечує комплексної відповідності вимогам оперативного управління обороною в умовах гібридних загроз. Більшість наявних методик

характеризуються статичністю (фіксують стан безпеки дискретно або постфактум), високим рівнем абстракції та надмірною залежністю від суб'єктивних експертних оцінок. Крім того, виявлено суттєву методологічну прогалину: у проаналізованих працях оцінювання загроз та оцінювання власних оборонних спроможностей часто здійснюється ізольовано, без застосування єдиного функціонального критерію, який би відображав баланс сил у режимі реального часу.

Зазначене актуалізує наукове завдання щодо розробки методичного підходу, який дозволить нівелювати вказані недоліки. Необхідним є створення інструментарію, здатного інтегрувати різноманітні показники в єдину математичну модель та забезпечити кількісне оцінювання рівня воєнної безпеки як співвідношення наявного рівня обороноздатності держави до актуального рівня воєнних загроз, що стане підґрунтям для прийняття обґрунтованих рішень у динамічному безпековому середовищі.

Метою статті є викладення основних положень методичного підходу щодо оцінювання рівня воєнної безпеки України.

Викладення основного матеріалу. Ефективне функціонування СЗВБ України потребує чіткого та адекватного термінологічного апарату. Саме ця система виступає інституційним базисом, що формує та реалізує оборонний потенціал держави. Проте сучасні форми протистояння між державами, що включають гібридні та нелінійні впливи, розмивають межі традиційних протистоянь та створюють концептуальну невизначеність в інтерпретації ключових понять. Наявна термінологія, яка закріплена у нормативно-правових актах, не завжди повною мірою враховує динаміку та характер цих змін, що ускладнює однозначне розуміння ситуації та організацію ефективного реагування.

Крім того, категорія “рівень воєнної безпеки держави”, попри її широке використання в науковому дискурсі, досі не має прямого законодавчого визначення, а підходи до її розуміння суттєво різняться залежно від методологічної бази досліджень.

Так, у фундаментальних підручниках “Основи стратегії національної безпеки та оборони держави” [11] та “Основи воєнної безпеки України” [12] це поняття розглядається переважно у стратегічно-управлінському аспекті – як критерій ефективності реалізації воєнної політики

держави або як якісний стан захищеності, що досягається комплексом політико-дипломатичних та військових заходів.

Інший, ризико-орієнтований підхід, представлено у праці В.Ю. Богдановича “Воєнна безпека України: методологія дослідження...” [8]. Тут рівень воєнної безпеки трактується як імовірна характеристика здатності держави уникнути неприйняттого збитку. При цьому оцінювання пропонується здійснювати через опис градації якісних станів, серед яких автор виокремлює “ідеальний”, “життєво необхідний”, “прийнятний” та інші рівні.

Разом з тим, аналіз зазначених підходів свідчить, що вони мають переважно дескриптивний (описовий) характер, не пропонують чіткого інструментарію для кількісного вимірювання безпекового середовища в режимі реального часу. Відсутність єдиного уніфікованого показника ускладнює застосування таких методик в автоматизованих системах підтримки прийняття рішень, які потребують оперування числовими величинами.

З огляду на це, в межах дослідження під рівнем воєнної безпеки пропонується розуміти відносний кількісний показник, що характеризує співвідношення поточного рівня обороноздатності держави до актуального рівня воєнних загроз.

Такий підхід дозволяє перейти до чіткої математичної моделі, де базовим критерієм оцінювання виступає ступінь відповідності обороноздатності держави наявному рівню воєнних загроз.

Відповідно до Закону України “Про оборону України” *обороноздатність держави* – це здатність держави до захисту у разі збройної агресії. Вона є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації [13]. У методологічному сенсі саме обороноздатність є інтегральною характеристикою ефективності СЗВБ. Водночас, з огляду на трансформацію сучасного безпекового середовища, у дослідженні обґрунтовано доцільність розширення цього законодавчого визначення шляхом додавання ще двох критично важливих для сучасної воєнної безпеки потенціалів: технологічного та міжнародно-правового. Це дає змогу комплексно оцінити спроможність держави до захисту, враховуючи технологічну домінанту сучасних конфліктів та вагу міжнародної підтримки.

Такий підхід базується на системно-діалектичному принципі єдності та боротьби протилежностей, де рівень безпеки формується як результат взаємодії двох агрегованих макросистем: системи загроз (деструктивний фактор) та системи оборонних спроможностей (конструктивний фактор). “Захищеність” є цільовим станом, до якого прагне держава. Натомість “обороноздатність” є функціональною категорією – це інструмент, сукупність реальних спроможностей СЗВБ, за допомогою яких забезпечується цей стан. Чим вищий рівень обороноздатності, тим вища ймовірність нейтралізації воєнних загроз, а отже – вищий рівень захищеності (безпеки).

На основі цього рівень воєнної безпеки (L_{MS}) розраховується як співвідношення між наявним рівнем обороноздатності держави (L_{DS}) та актуальним рівнем воєнних загроз (L_{MT}). Математично ця функціональна залежність описується виразом

$$L_{MS} = L_{DS}/L_{MT}. \quad (1)$$

Оцінювання рівня воєнної безпеки пропонується здійснювати відповідно до таких критеріїв:

$L_{MS} > 1$ – рівень обороноздатності перевищує рівень воєнних загроз (задовільний/високий рівень воєнної безпеки);

$L_{MS} \approx 1$ – паритет оборонних спроможностей держави та рівня воєнних загроз (пороговий рівень воєнної безпеки);

$L_{MS} < 1$ – рівень обороноздатності держави недостатній для нейтралізації наявного рівня воєнних загроз (незадовільний/критичний рівень воєнної безпеки).

Алгоритм передбачає порівняння отриманого фактичного значення рівня воєнної безпеки (L_{MS}) з бажаним (цільовим) рівнем воєнної безпеки (L_{MS}^{target}). Останній має максимально відповідати поточному безпековому середовищу, ресурсним можливостям держави та наявним воєнним загрозам. Якщо ж величина інтегрального показника рівня воєнної безпеки при обраному варіанті рішення не відповідає заданому критерію, процедура повторюється з метою пошуку найбільш доцільного варіанта рішення (під час планування комплексу заходів нейтралізації загроз у сфері воєнної безпеки), який у підсумку подається для затвердження.

Використання інтегрального показника рівня воєнної безпеки під час обґрунтування державних рішень у сфері воєнної безпеки

сприятиме також ефективній організації процесів об'єднаного планування, управління і застосування (використання) військових і невійськових сил та засобів сектору безпеки та оборони для протидії сучасним загрозам у сфері воєнної безпеки України.

Отже, реалізація запропонованого механізму обґрунтування стратегічних рішень воєнно-політичним керівництвом у системі забезпечення воєнної безпеки дає змогу застосовувати багатовимірні якісні та

кількісні показники та оперативно визначати пріоритетні заходи підвищення ефективності рішень і рівня воєнної безпеки держави загалом.

Для визначення рівня воєнної безпеки доцільно використовувати систему показників обороноздатності держави та показників рівня загроз у воєнній сфері. Зазначена система побудована за принципом ієрархічної декомпозиції. Ієрархічну структуру показників наведено на рис. 1.

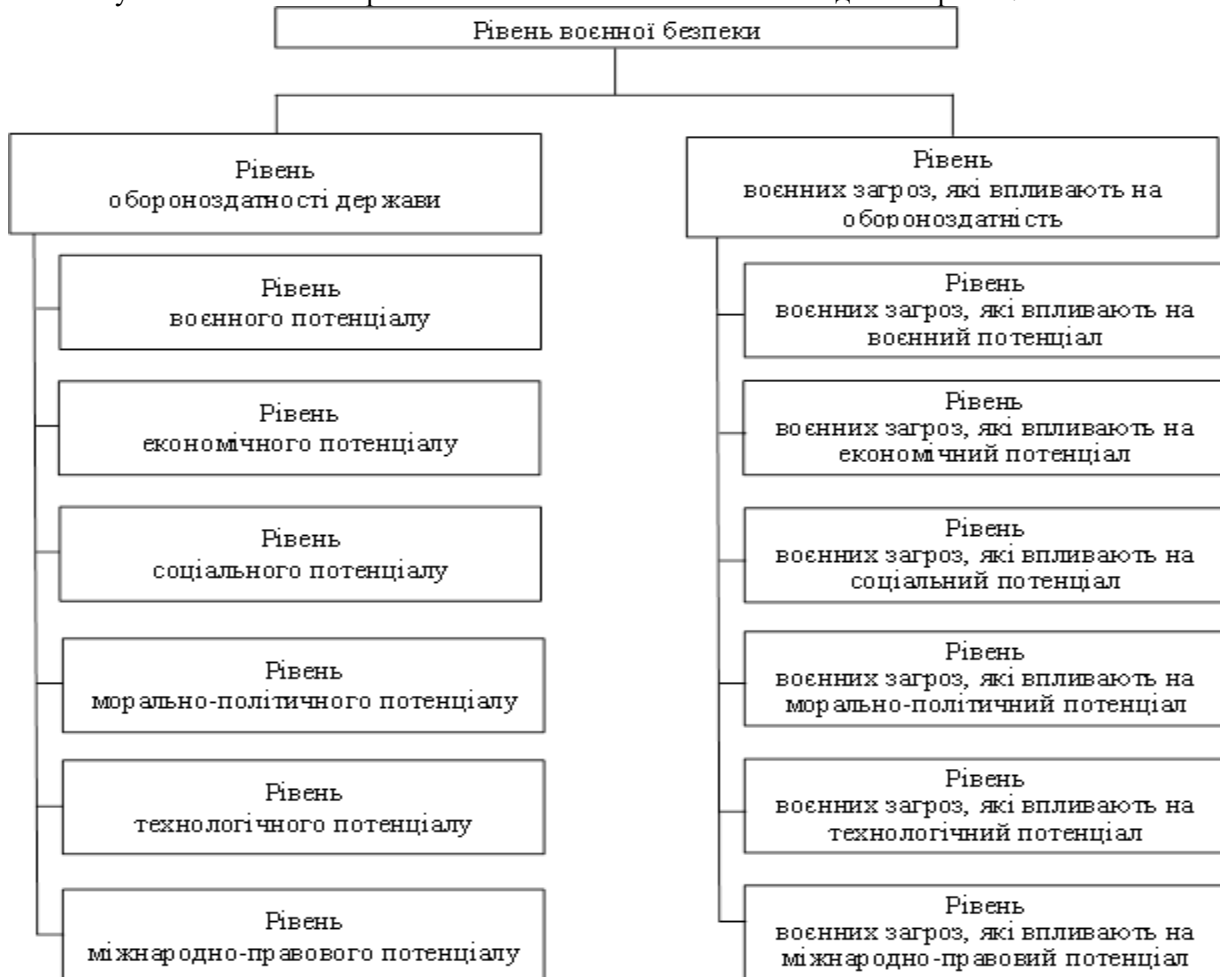

Рис. 1. Ієрархічна структура показників рівня воєнної безпеки України

Обрана сукупність показників відображає комплексний характер оцінювання рівня воєнної безпеки держави.

Якщо вхідні дані для оцінювання рівня воєнної безпеки містять прогнозні компоненти та неформалізовані фактори (наприклад, якість управління, моральний дух особового складу тощо), оцінити їх числові значення традиційними статистичними методами неможливо. Тому для визначення кількісних значень таких показників доцільно використовувати опитування незалежних експертів науково-дослідних установ, навчальних закладів та органів державної влади. При цьому для формалізації цих суб'єктивних оцінок у методиці пропонується застосовувати

апарат теорії нечітких множин [14], що мінімізує похибку та підвищує об'єктивність.

Узагальнена блок-схема розробленої методики наведена на рис. 2.

У блоці 1 здійснюється підготовка вихідних даних. Основними джерелами інформації є результати аналізу: нормативно-правових документів з питань національної та воєнної безпеки України; інформаційно-аналітичних матеріалів, звітів про стан національної та воєнної безпеки України, державних статистичних спостережень та фінансової звітності та інших документів.

У блоці 2 відбувається процес оцінювання рівня обороноздатності держави (L_{DS}). Розрахунок здійснюється шляхом послідовного

обчислення шістьох ключових показників нижчого рівня у блоках 2.1–2.6, а саме:
 L_{WP} – рівня воєнного потенціалу;
 L_{EP} – рівня економічного потенціалу;
 L_{SP} – рівня соціального потенціалу;

L_{MP} – рівня морально-політичного потенціалу;
 L_{TP} – рівня технологічного потенціалу;
 L_{MPP} – рівня міжнародно-правового потенціалу.

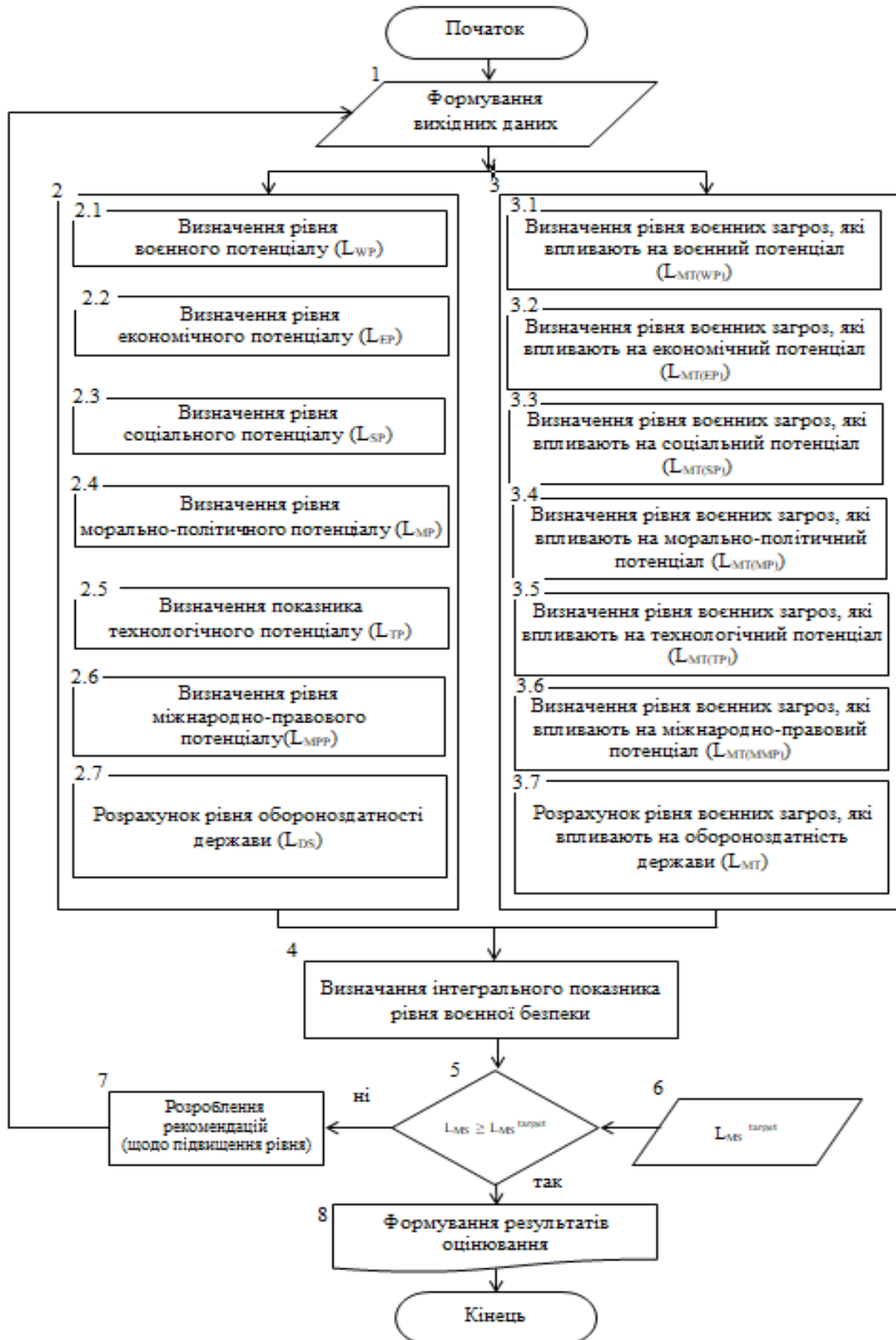

Рис. 2. Блок схема методичного підходу щодо оцінювання рівня воєнної безпеки України

У блоці 2.7 отримані значення часткових показників рівнів потенціалів обороноздатності держави є основою для розрахунку рівня обороноздатності держави (L_{DS})

$$L_{DS} = \sum_{m=1}^6 W_m L_m, \quad (2)$$

де W_m – коефіцієнт відносної важливості m -го потенціалу ($\sum_{m=1}^6 W_m = 1$);

L_m – рівень m -го потенціалу.

Значення вагових коефіцієнтів W_m визначаються за результатами експертного опитування із застосуванням методу парних порівнянь (або методу аналізу ієрархій) [15]. Такий підхід дозволяє математично обґрунтувати пріоритетність кожного потенціалу в загальній системі обороноздатності. Обов'язковою процедурою при цьому є розрахунок коефіцієнта конкордації (узгодженості) думок експертів, що забезпечує статистичну достовірність отриманих результатів та об'єктивність розподілу ваг.

Слід також зазначити, що для агрегування часткових показників обрано метод адитивної згортки (зваженої суми). Вибір цього методу, на відміну від мультиплікативного, зумовлений потребою врахування компенсаторних можливостей системи забезпечення воєнної безпеки.

Критичне зниження одного з потенціалів (наприклад, економічного) може бути тимчасово компенсовано надвисокою мобілізацією іншого (наприклад, морально-політичного або воєнного). Крім того, в межах запропонованого підходу складові потенціали розглядаються як функціонально декомповані ресурсні кластери, що дозволяють використовувати припущення про їх умовну квазінезалежність на етапі оцінювання.

У блоці 3 здійснюється розрахунок рівня воєнних загроз (L_{MT}), які негативно впливають на обороноздатність шляхом послідовного розрахунку шістьох ключових показників нижчого рівня, з використанням методу експертного оцінювання, а саме рівня воєнних загроз:

$L_{MT(WP)}$ – воєнному потенціалу;

$L_{MT(EP)}$ – економічному потенціалу;

$L_{MT(SP)}$ – соціальному потенціалу;

$L_{MT(MP)}$ – морально-політичному потенціалу;

$L_{MT(TP)}$ – технологічному потенціалу;

$L_{MT(MPP)}$ – міжнародно-правовому потенціалу.

У блоках 3.1–3.6 визначаються рівні воєнних загроз для кожного потенціалу

обороноздатності держави ($L_{MT(WP)}$, $L_{MT(EP)}$, $L_{MT(SP)}$, $L_{MT(MP)}$, $L_{MT(TP)}$, $L_{MT(MPP)}$).

Порядок розрахунку рівня воєнних загроз за кожним потенціалом обороноздатності держави здійснюється за методичним апаратом [16–17].

У блоці 3.7 отримані значення часткових показників рівнів воєнних загроз, які впливають на потенціали обороноздатності держави є підґрунтям для розрахунку показника 2-го рівня в ієрархічній структурі – рівня воєнних загроз, які впливають на обороноздатність держави (L_{MT}):

$$L_{MT} = \sum_{m=1}^6 W_m L_m \quad (3)$$

де W_m – коефіцієнт відносної важливості m -го рівня воєнних загроз ($\sum_{m=1}^6 W_m = 1$);

L_m – m -ий рівень воєнних загроз.

У блоці 4 визначається значення інтегрального показника рівня воєнної безпеки України (L_{MS}) як співвідношення рівня обороноздатності держави (L_{DS}) до рівня воєнних загроз (L_{MT}) за формулою(1)

У блоці 5 здійснюється порівняння отриманого значення рівня воєнної безпеки (L_{MS}) із заданим (L_{MS}^{target}).

Якщо отримане значення рівня воєнної безпеки відповідає заданій умові (блок 6), тоді експертною групою у блоці 8 формуються результати оцінювання рівня воєнної безпеки.

В іншому разі (блок 7) здійснюється аналіз значень часткових показників у кожній групі і формуються пропозиції (“зворотний зв'язок”) щодо покращення тих складових потенціалів, які є критично важливими та/або мають найнижчі експертні оцінки. Після цього відбувається повернення до етапу (блок 1).

Висновки. У статті досліджено актуальне наукове завдання щодо розроблення та обґрунтування методичного підходу до оцінювання рівня воєнної безпеки України, з урахуванням досвіду, здобутого в процесі реалізації стратегії всеохоплюючої (інтегрованої) оборони в умовах повномасштабного збройного конфлікту із застосуванням противником широкого спектра гібридних дій.

Встановлено, що воєнна безпека в сучасних умовах набула комплексного та багатовимірного характеру, потребуючи об'єктивного, динамічного та всеосяжного оцінювання. Проведений аналіз показав, що існуючі методики є недостатньо гнучкими для врахування гібридної природи сучасних загроз та не забезпечують належної формалізації якісних показників.

Розроблено новий підхід щодо оцінювання рівня воєнної безпеки України (L_{MS}), який базується на принципі функціонального співвідношення між рівнем обороноздатності держави (L_{DS}) та актуальним рівнем воєнних загроз (L_{MT}).

Запропонований методичний підхід створює дієвий інструмент інформаційно-аналітичної підтримки військово-політичного керівництва держави. Його реалізація дозволить оптимізувати розподіл обмежених національних ресурсів у системі забезпечення воєнної безпеки та підвищити обґрунтованість стратегічних рішень у сфері оборони.

Подальші дослідження передбачають деталізацію показників для кожного з визначених потенціалів та створення відповідного програмно-аналітичного забезпечення для автоматизації процедур їх оцінювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 19.01.2026).
2. Гнасевиц В. В., Ігнат'єв А. М. Нормативно-правова база забезпечення воєнної безпеки України в умовах повномасштабної російської агресії проти України // Збірник наукових праць ЦВСД НУОУ. 2022. № 1 (84). DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2025-1-84/87-97> (дата звернення: 19.01.2026).
3. Шкідченко В. П., Кохно В. Д. Елементи теорії військової безпеки : монографія. Київ : БФ "Миротворець", 2001. 194 с.
4. Косевцов В. О. Національна безпека України: теорія, реальність і прогноз. Київ : НІСД, 1999. 101 с.
5. Гогонянц Ю. С., Грицай П. М., Шапран О. О. Загальні положення методики оцінювання рівня воєнної небезпеки на основі таксономічних методів // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. Том 34, № 1. DOI: <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-29-36> (дата звернення: 19.01.2026).
6. Роговець М. А. Оцінювання рівня воєнної безпеки держави на основі системно-когнітивного підходу. Київ : НУОУ, 2017. 130 с.
7. Ткач М., Слободяник С., Хабло І., Гончарук Н., Макошенець П. Удосконалення методу оцінювання рівня воєнної небезпеки з урахуванням досвіду російсько-української війни // Social Development and Security. 2025. Том 15, № 2. С. 295–313. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.23>.
8. Богданович В. Ю. Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення : монографія. Київ : Тираж, 2003. 322 с.
9. Богданович В. Ю., Романченко І. С., Свида І. Ю. Теоретичні основи забезпечення національної безпеки України в умовах позаблоковості : монографія. Львів : АСВ, 2011. 414 с.
10. Бочарников В. П., Свешніков С. В. Fuzzy Technology: основи моделювання і рішення експертно-аналітичних задач. Київ : Єльга, Ніка-Центр, 2019. 296 с.
11. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави : підручник / [О. П. Дузь-Квятченко, Ю. В. Пунда, В. П. Грищенко та ін.] ; за заг. ред. А. М. Сиротенка. 4-е вид., перероб. і доп. Київ : НУОУ, 2022. 444 с.
12. Основи воєнної безпеки України : підручник / [О. П. Дузь-Квятченко, П. М. Грицай, В. П. Грищенко та ін.]. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : НУОУ, 2021. 212 с.
13. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1932-12#Text> (дата звернення: 19.01.2026).
14. Ротштейн О. П. Інтелектуальні технології ідентифікації: нечіткі множини, генетичні алгоритми, нейронні мережі. Вінниця : Універсум-Вінниця, 1999. 320 с.
15. Сааті Т. Прийняття рішень. Метод аналізу ієрархій : пер. з англ. Москва : Радіо і зв'язок, 1993. 278 с.
16. Гаврилюк І. Ю., Клят Ю. О., Соломицький О. І. та інші. Основні положення методики оцінювання загроз національній безпеці у воєнній сфері // Збірник наукових праць Військової академії (м. Одеса). 2022. №2. URL: DOI: <https://doi.org/10.37129/2313-7509.2024.22.7>.
17. Балик І. В. Удосконалення математичного апарату визначення рівня воєнної загрози // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. 2020. № 3 (40) DOI: <https://doi.org/10.30748/nitps.2020.40.01>.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2025

Methodical approach to the assessment of the level of military security of Ukraine

Annotation

The article examines the current scientific task of developing and substantiating a methodological approach to assessing Ukraine's military security level, taking into account the experience gained in the process of implementing a comprehensive (integrated) defense strategy in the context of a full-scale armed conflict with the enemy using a wide range of hybrid actions. It is

substantiated that in modern conditions, military security has become complex and multidimensional, requiring objective, dynamic, and comprehensive assessment.

An analysis of existing scientific and methodological approaches (in particular, quantitative and qualitative, based on the composition of potentials, cognitive modeling) has shown their inconsistency with modern requirements. It has been established that most of them ignore the hybrid nature of threats, cannot formalize qualitative indicators, and do not integrate the assessment of defense capability with the level of threats into a single functional criterion. This creates a scientific need to develop tools for an objective qualitative assessment of military security.

The purpose of the article is to present a methodological approach that allows such an assessment to be carried out. The key idea is to define the level of military security (L_{MS}) as a functional relationship between the current level of a state's defense capability (L_{DS}) and the actual level of military threats (L_{MT}).

The practical significance of the results obtained lies in the creation of an effective tool for information and analytical support for decision-making by the military-political leadership of the state. The proposed algorithm allows for the rapid calculation of the actual level of military security and its comparison with the target level. In case of discrepancy, the approach makes it possible to analyze partial indicators and formulate recommendations for reasonable measures and optimal allocation of resources in the security and defense sector to achieve the target level of security.

Keywords: level of military security; methodological approach; state defense capability; military threat.